Rum

30 - O halde sen, batıl dinlerden uzaklaşarak yüzünü ve özünü, hak din olan İslâm'a yönelt. Yani Allah'ın insanları yaratmasında esas kıldığı o fıtrata uygun hareket et. Allah'ın bu hilkatini kimse değiştiremez. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların ekserisi bunu bilmezler**.**

İnsan

1 - Dehrin akışı içinde öyle zaman geçti ki, o dönemde, insanın adı bile anılmazdı.
Dehr: "Kâinatın başlangıcından son bulmasına kadar sürecek müddet, yani zamanın tamamı" demektir.

2 - Biz insanı katışık bir meniden yarattık. Onu denemek istiyoruz; bu sebeple de kendisini işiten ve gören bir varlık yaptık.
Katışık, yani spermin dişi yumurtayı döllemesiyle erkek ve dişi unsurların katıştığı hücreden. İnsan; imtihan, yani deneme gayesiyle dünyada bulunmaktadır. Yoksa gayeleri bu dünyada tamamlanan ve sonunda yok olan hayvanlar ve bitkiler gibi bir varlık değildir. Bazı rahiplerin sandığı gibi, dünya, nefse işkence yeri de değildir. Tenasühe inananların düşündüğü gibi, yaptıklarının hemen karşılığını göreceği bir ceza yeri de değildir. Dünya, materyalistlerin zannettikleri gibi eğlence yeri, Marksçı ve Darvincilerin sandıkları gibi bir savaş yeri de değildir. Âyet idrâk sahibi olan insanın, bilgi edinmesinin başlıca yollarının, görme ve işitme olduğuna dikkat çekmektedir.

3 - Ona yolu da gösterdik; artık ister şükreder, ister nankör ve kâfir olur.
Yol gösterme: akıl ve fikir verme, ahlâk duygusu verme, kötülük yaptığında kendisini uyaran vicdan verme, Allah'a iman etme duygusu verme, hayatını devam ettirecek vesile ve imkânları verme mânasınadır.

Bakara

155 - Biz mutlaka sizi biraz korku ile, biraz açlık ile, yahut mala, cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla deneriz. Sen sabredenleri müjdele!

Tegabun

11 - Allah'ın izni olmaksızın hiçbir musîbet başa gelmez. Kim Allah'ı tasdik ederse, Allah onun kalbini hakka ve doğruya açar. Allah her şeyi hakkıyla bilir.

Şura

30 - Başınıza gelen her musîbet, işlediğiniz günahlar (ihmal ve kusurlarınız) sebebiyledir, hatta Allah günahlarınızın çoğunu da affeder.

Bu hitap günahkârlaradır. Fakat gösterecekleri sabır sayesinde yüksek derecelere ulaştırılmak gibi sebeplerle, günahkâr olmayanların başlarına gelen musîbetler de yok değildir. Müminlere gelen sıkıntılar, onlar için keffarettir. Allah'ın dinine hizmet için çalışan kimsenin çektiği sıkıntılar ise, onun sadece günahlarına keffaret olmakla kalmayıp aynı zamanda Allah katındaki derecesinin de

yükselmesine vesiledir. Dolayısıyla öyle bir zatın, günahlarının cezasını ödediğini düşünmek çok yanlıştır. [Suat Yıldırım]

Yunus

100 - Allah'ın izni olmadıkça hiç bir kimsenin iman etmesi mümkün değildir. (O, akıl ve iradelerini iman tarafına kullananlara iman nasib eder). Fakat akıllarını çalıştırmayanlara ise şeytanı musallat eder, o pislikte bırakır.

Nisa

79 - Ey insan! Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her fenalık ise nefsindendir. Ey Resulüm! Seni bütün insanlara elçi gönderdik. Allah'ın buna şahit olması yeter de artar!

Hadid

22 - (Üzülmenize veya sevinmenize sebep olacak şekilde) gerek ülkenizde, gerek kendi nefislerinizde, size ulaşan hiçbir şey yoktur ki Bizim onu yaratmamızdan önce bir kitapta yazılı olmasın. Bu, Allah'a göre elbette pek kolaydır.

Bu sûrenin indirildiği dönemde müminler kâfirlerin tehditleri altında yaşıyorlardı. Onlar Medine şehrine sıkışmış olup, bütün Arap yarımadası aleyhte idi. Kâfirler müslümanların azlığını, akılları sıra onların yanlış yolda olduklarına delil sayıyorlardı. Medine münafıkları ise bu durumu fırsat bilerek müminlerin morallerini bozuyor, kalplerinde şüphe uyandırmaya çalışıyor, böylece kendi şüphelerinin yerinde olduğunu ispatlamaya çalışıyorlardı. Müminlerin birçoğu ise, bu ağır şartlara tahammül ediyordu. Fakat bu musîbetlere devamlı sûrette sabretmek kendilerine ağır geliyordu. İşte Allah Teâla bu hallerine vâkıf olduğunu, fakat hikmeti icabı müminleri irşad etmek, eğitmek ve büyük görevi yüklenmeye hazırlamak istiyordu. Allah Teâla, müminlerin dikkatlerini bu ilahî kanuna çekerek onları teselli ediyor. [Suat Yıldırım]

Araf

150 - Mûsâ pek öfkeli ve üzgün olarak halkına dönünce: "Benden sonra arkamdan ne kötü işler yapmışsınız! Rabbinizin emrini çarçabuk terk mi ettiniz!" dedi ve... levhaları yere bırakıverdi. Kardeşini başından tutup kendisine doğru çekmeye başladı. Harun ise ona: "Ey annemin oğlu!" dedi: "İnan ki bu millet beni fena halde hırpaladı, nerdeyse beni linç edip öldüreceklerdi. Ne olur, düşmanlarımı üstüme güldürme, beni bu zalim milletle bir tutma!"

151 - Mûsâ: "Ya Rabbî, beni ve kardeşimi affet. Rahmetine bizi de dahil et; çünkü merhamet edenlerin en merhametlisi Sensin Sen!"

152 - Buzağıya tanrı diye tapanlar var ya, işte onlara Rab'leri tarafından dünya hayatında bir gazap ve bir zillet gelecektir. İşte iftiracıları böyle cezalandırırız Biz!

153 - Günahları işledikten sonra, arkasından tövbe edip iman edenler için ise Rabbin elbette gafur ve rahîmdir (affı ve merhameti boldur).

154 - Mûsâ'nın öfkesi yatışınca, levhaları yerden aldı. Onlardaki yazıda, Rab'lerinden çekinenler için hidâyet ve rahmet vardı.

Hz. Mûsâ mikatta iken Samirî'nin aldatmasıyla altından yaptığı buzağıyı putlaştırma fitnesi, Hz. Mûsâ'nın dönmesinden sonra yaptığı uyarmalarla telafi edildi. Mevcut Tevrat'ın altın buzağıyı yapma işini Hz. Harun'a isnad etmesi, (Krş. Çıkış, 31,1-6; Bkz. 20,90-94), kabul edilemeyecek bir iftira ve cehalettir. Gelecek âyette bildirildiği üzere onlar pişman olunca, Allah Teâla içlerinden yetmiş temsilci seçerek dağdaki mikat yerinde tövbe etmelerini istedi. Gelecek âyet bu hususu anlatır. Bu yetmiş kişi Allah'ı açıkça görmek isteyince onları yıldırım çarpmıştı (2,54-56). Tevrat, bunların, kırılan levhaların yerine yenilerini almak için mikata çağırıldıklarını bildirir. [Suat Yıldırım]

155 - Mûsâ ümmetinden yetmiş kişi seçti, onları alıp huzura getirdi. Gelenlerin bu kabul şerefiyle yetinmeyip Allah'ı açıkça görmek istemeleri üzerine onları şiddetli bir deprem yakaladı. Mûsâ: "Ya Rabbî!" dedi, "dileseydin beni de bunları da daha önce imha ederdin. Şimdi bizi aramızdaki beyinsizlerin yaptıklarından dolayı helâk mi edeceksin? Bu sırf Senin bir imtihanından ibarettir. Dilediğini bu imtihanla şaşırtır, dilediğine yol gösterirsin. Sensin bizim Mevlamız! Affet bizi, merhamet eyle! Sen affedenlerin en hayırlısısın!"

156 - "Bize bu dünyada da, âhirette de iyilik nasib et! Biz Sana yöneldik, Senin yolunu tuttuk." Hak Teâla da şöyle buyurdu: "Ben dilediğim kimseyi cezalandırırım. Rahmetim ise her şeyi kaplar. O rahmetimi de Allah'a karşı gelmekten korunan, zekât veren ve özellikle Bizim âyetlerimize iman edenlere nasib edeceğim."

Suat Yıldırım “yazacağım” fiili yerine “nasib edeceğim." Kullanmış, Yaşar hoca Abdülaziz hoca gibi kullanmış

Yaşar Nuri Öztürk meal

Araf 156. "Bize hem bu dünyada güzellik yaz hem de âhirette! Dönüp dolaşıp sana geldik." Buyurdu ki: "Azabıma dilediğimi çarptırırım. Rahmetime gelince, o her şeyi çepeçevre kuşatmıştır. Ben onu; sakınıp korunanlara, zekâtı verenlere, ayetlerimize inananlara yazacağım."

Saffat

139 - Yûnus da şüphesiz resullerdendi.

140 - Hani o, Rabbinden izinsiz kaçıp yolcusunu doldurmuş gemiye kendini atmıştı.

141 - Kur'a çekmiş, kur'ada kaybedenlerden olunca denize atılmıştı.

142 - O yaptığından ötürü pişman bir vaziyette iken balık onu yutuverdi.

143 - Şayet Allah'ı çok zikreden, ibadetli kimselerden olmasaydı,

144 - Tâ mahşere kadar onun karnında kalırdı.

Hz. Yunus (a.s.)'ın kıssası için bkz. 21,87. Allah Teâla, inkârlarında ısrar eden bu halka, elçisi Yunus (a.s.) vasıtasıyla helâk edici azap vaad etti. Bununla beraber, onların bu azapla imha edilmemeleri ihtimali de vardı. Dolayısıyla Yunus (a.s.) için, evla yani en iyi tutum, halkını dine dâvete devam etmesi idi (Razî). Azap gelmek üzere olduğundan o ayrılıp gemiye bindi. Daha matlub olan tutumu terk ettiğini görerek çok üzüldü. Daha sonra Allah onu kurtarıp o da sahile çıktığında, ahaliden iman edenler olduğunu görünce bu içtihadında isabet etmediğini anlamıştı. Bu kıssada esas hedef, tövbenin af sebebi olduğunu bildirmektir. Vallahu a'lem. Bazı rasyonalistler, balığın onu yutmasını tevil etmek

isterler. Bu olay bir mûcize olarak pekâla gerçekleşmiştir. Kaldı ki mûcize olmaksızın bile normal şekilde şöyle bir olay cereyan etmişti: 1891'de İngiltere'de balina avında bir balıkçı denize düşmüş ve bir balina da onu yutmuştu. Bir iki gün sonra o balık ölü olarak bulununca, yutmasından 60 saat geçtiği halde o kişi balığın karnından canlı olarak çıkartılmıştı (Urdu Digest, Şubat, 1964'den Mevdudî, Tefhim, bu âyetlerin tefsirinde). [Suat Yıldırım]

145 - Derken Biz onu ağaçsız çıplak bir sahile attık, o bitkin bir halde idi.

146 - Üzerine gölge yapması için, orada asma kabak cinsinden bir ağaç bitirdik.

147 - Biz onu yüz bin nüfuslu bir şehre göndermiştik, hatta gittikçe nüfusları artıyordu da.

"Bu âyette: "Biz onu, yüz bin veya daha çok kişiye peygamber olarak gönderdik." diye de mâna verilebilir. Allah Teâla dileseydi, elbette o halkın sayısını tam olarak bildirirdi. Maksat: Bir kişi oraya girdiğinde yüz bin veya daha fazla olduğunu tahmin ederdi." demektir. [Suat Yıldırım]

148 - Yûnus onları tekrar hakka çağırınca, bu sefer iman ettiler. Biz de belirli bir süreye kadar onları hayattan istifade ettirdik.

149 - Onlara (Mekkelilere) sor bakalım: (hâla şirklerine devam edip) kız evlatları senin Rabbine, erkek evlatları da kendilerine mi

Yunus

98 - Azap gelip çattığı zaman imana gelip de bu imanı kendilerine fayda vermiş olan bir tek memleket halkı olsun, bulunsaydı ya! Asla böyle bir şey vaki olmamıştır. Ancak Yunus'un halkı müstesnadır ki bunlar iman edince, kendilerinden dünya hayatındaki rüsvaylık azabını uzaklaştırıp giderdik ve onları bir süre daha yaşattık.